

Ondřej Šáro, *Duely v českých zemích raného novověku*, České Budějovice 2009, 119 s.,
diplomová práce Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Posudek oponenta diplomové práce

Ondřej Šáro si zvolil teoreticky, metodologicky i heuristicky náročné téma souborů v českých zemích na prahu novověku, jimž historická věda doposud věnovala nepatrnou pozornost. Přestože téma diplomové práce pokládám za badatelsky velmi závažné, s politováním musím vznést první kritické výhrady ke skladbě práce a především ke zcela nevyváženému zastoupení jejích jednotlivých kapitol. Za nevyváženě pojaté pokládám první dvě kapitoly práce, které mají ryze kompilativní povahu. Není přece posláním úvodních kapitol diplomové práce, aby v nich autor snad doslova opsal své skutečné i virtuální kartotéky. Navíc musím kriticky podotknout, že právě tyto dvě úvodní kapitoly představují zhruba celé tři čtvrtiny stránkového rozsahu diplomové práce. Velmi oceňuji, že Ondřej Šáro přečetl množství zvláště zahraniční literatury, která mu s patřičným kritickým odstupem měla být oporou jeho vlastních výzkumů. Vlastní badatelské výsledky zaujímají v celkovém rozsahu práce velmi skromné místo (od s. 75 do s. 101). Ačkoliv se diplomant svými vysokými motivačními ambicemi hlásí v úvodních částech k moderním metodologickým východiskům současné historické vědy, až do s. 74 svého výkladu nic obdobného neuplatnil. První dvě kapitoly práce jsou rozvleklé, upovídané, výčtové!

V úvodních kapitolách bych očekával kromě historiografického a teoretického ohledání badatelského půdorysu rovněž bližší rozhled po heuristických možnostech zvoleného tématu. Kromě dílčích údajů o bádání ve Staré manipulaci jsem obdobné úvahy v úvodních částech nenalezl. Podotýkám, že Stará manipulace není fond, ale archivní sbírka, jak diplomant nesprávně uvádí na s. 17. Kdyby dokázal postřehnout provenienční rozdíl právě mezi fondem a sbírkou, zjistil by, že písemnosti ve Staré manipulaci mohou představovat pouze dílčí heuristické východisko k tématu, neboť ve své podstatě mají charakter písemných podkladů – byť autentických výpovědí – pro jednání zemských institucí, z jejichž činnosti vznikly další písemnosti. Za daleko závažnější heuristické východisko ke zvolenému tématu bych si dovolil považovat šlechtickou korespondenci uloženou v rodinných a jiných archívech (sám jsem měl v ruce k tématu pozoruhodné písemnosti z okruhu Vratislava z Pernštejna a arciknížete Ferdinanda Tyrolského). Pro nižší sociální prostředí se přímo nabízejí trestně právní prameny z fondů velkostatků. Je mi ovšem jasné, že takový heuristický půdorys vyžaduje přiměřený čas. V té souvislosti si ovšem nemohu odpuštit další kritickou poznámku, zda by nebylo

vhodnější obrovské množství času věnované studiu zahraniční literatury, s níž ovšem diplomant při vlastních výzkumech příliš nepracoval, spíše využít ke studiu pramenů.

Je vůbec zvládnutelné tak široce uchopené téma, když nejsou k dispozici předchozí analytické výzkumy? Jak se zrcadlí v široce pojatém tématu diplomové práce hierarchie společnosti? Mýlím se příliš, když se mi zdá, že vlastní výzkumy Ondřeje Šára se navzdory názvu práce týkají převážně pouze urozené vrstvy? A je vůbec možné – soudě podle názvu – postihnout zvolené téma v široké společenské hierarchii v zásadě jen z výzkumu pramenů uložených ve Staré manipulaci, když víme, že sbírka vzhledem ke své povaze obsahuje zejména písemnosti z činnosti institucí, jež se věnovaly privilegovaným vrstvám společnosti? Neměl být náhodou v uvedených souvislostech název práce jiný? A je skutečně relevantní pro diplomovou práci metodologická literatura převážně německého původu, jež rozhodně nemá těžiště ve šlechtické vrstvě, která je naopak rozhodující pro výzkumy diplomové práce?

Další kritické připomínky bohužel musím vznést k terminologické a sémantické analýze. Z náznaků sémantického rozboru na s. 75-76 mi není jasné, zda skutečně všechny pojmy, které diplomant snesl, vykazují očekávaný rozměr té činnosti, již označuje jako „duel“ (mimochodem – jaký sémantický rozměr má české slovo souboj?). S jakými lexikografickými prostředky autor pracoval? Je skutečně každá rvačka opilých pijáků v hospodě duelem v dobovém významu použitého slova? Předpokládal bych, že sémantickou analýzu budou doprovázet další pokusy o dobové vymezení pojmu duel, především jeho právní relevance v hierarchicky uspořádané společnosti. Nic podobného jsem v textu neobjevil (přínejmenším práce českých právních historiků mohly být vzaty v potaz). Nemohu souhlasit s autorovým členěním prostorů na soukromé a veřejné (zvláště s. 95). Co je veřejný prostor v myšlení lidí raného novověku? Víme to vůbec?

Výklad o raně novověkých duelech v českých zemích by byl jistě mnohem přínosnější, kdyby autor zevrubně – s případným dohledáním dalších pramenů – provedl skutečnou analýzu jednotlivých případů a doslova si pohrál se sémantickou a obsahovou analýzou výpovědí jejich aktérů, pokud mají charakter osobních svědectví. Tím by naplnil svá úvodní metodologická předsevzetí a ukázal by skutečný „organismus“ duelu v historickoantropologické perspektivě. Rovněž proklamovaný široký časový záběr celého raného novověku ve vlastních výzkumech nemůže přece odpovídat skutečnosti, když autor uvádí případy vesměs ze 16. a počátku 17. století (výpověď archivních pramenů pro jistotu v zásadě ani nedatuje!).

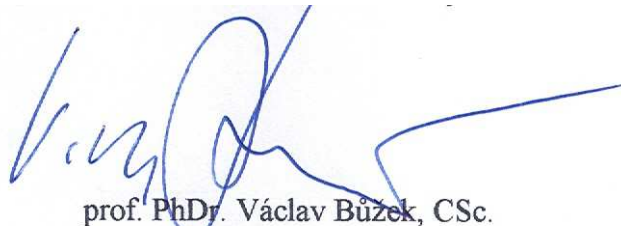
Po formální stránce mám vážné výhrady k naprosto nedůslednému užívání zkrácených citací v poznámkovém aparátu. Naopak překlepů a pravopisných chyb není mnoho (srov. s. 6,

12, 14, 17-18, 23, 32, 35, 46-47, 70, 75 apod.). Také mi není jasné, jestli práci psalo více autorů, když Ondřej Šáro používá v textu velmi důsledně majestátní plurál.

Závěrem svého posudku mohu s politováním konstatovat, že náročné a ambiciózně pojaté téma zůstalo svým zpracováním zatím na samém počátku. Kompilace názorů literatury převládá nad vlastním badatelským přínosem diplomové práce, která vzhledem k tématu a pojetí je velmi úzce ukotvena heuristicky. Cestu k badatelskému pokroku daného tématu představují téměř mikroanalytické sondy s ohledem na chování a jednání aktérů souboje napříč sociální hierarchií společnosti. Drobné možnosti česká historická věda již naznačila.

Diplomovou práci Ondřeje Šára doporučuji k obhajobě. Vzhledem k uvedeným kritickým výhradám ji mohu hodnotit ještě **v e l m i d o b ř e**, přičemž především oceňuji autorův ponor do německy psané odborné literatury. O jejím skutečném využití k vlastním výzkumům diplomanta však nejsem přesvědčen!

České Budějovice 20. 05. 2009

prof. PhDr. Václav Bůžek, CSc.